

ODPOVĚDNOST V PRÁVU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

2019

Ilona Jančářová

DRUHY ODPOVĚDNOSTI

1. Správně právní
2. Trestně právní
3. Občanskoprávní
4. Odpovědnost za ekologickou újmu

OBČANSKOPRÁVNÍ ODPOVĚDNOST (ZÁVAZKY Z DELIKTŮ)

- Obecná podle OZ
- Zvláštní podle OZ (§ 2920 a násl.)
  - škoda z provozní činnosti
  - škoda způsobená provozem zvlášt' nebezpečným
  - škoda způsobená zvířetem aj.
- Zvláštní (podle předpisů práva životního prostředí)
  - z.č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy
  - z.č. 254/2001 Sb., o vodách (§ 29/2)
  - z.č. 44/1988 Sb., horní zákon (§§ 36 a 37)

Náhrada škody dle z.č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (NOZ)

Závazky z deliktů (§ 2894 a násl. NOZ)

§ 2910 - obecná odpovědnost za škodu

- subjektivní odpovědnost

§ 2924 - škoda z provozní činnosti

- objektivní odpovědnost
- možnost liberace

§ 2925 - škoda způsobená provozem zvláště nebezpečným

- objektivní odpovědnost
- omezené důvody liberalizace

§ 2926 - škoda na nemovitě věci

- objektivní odpovědnost

Způsob náhrady – primárně uvedením do předešlého stavu!

NOZ č. 89/2012 Sb.

§ 2924 Škoda z provozní činnosti

Kdo provozuje závod nebo jiné zařízení sloužící k výdělečné činnosti, nahradí škodu vzniklou z provozu, ať již byla způsobena vlastní provozní činností, věcí při ní použitou nebo vlivem činnosti na okolí. Povinnosti se **zproští**, prokáže-li, že vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo.

§ 2925 Škoda způsobená provozem zvláště nebezpečným

(1) Kdo provozuje závod nebo jiné zařízení zvláště nebezpečné, nahradí škodu způsobenou zdrojem zvýšeného nebezpečí; **provoz je zvláště nebezpečný**, nelze-li předem rozumně vyloučit možnost vzniku závažné škody ani při vynaložení řádné péče. Jinak se povinnosti **zproští**, prokáže-li, že škodu způsobila zvnějšku vyšší moc nebo že ji způsobilo vlastní jednání poškozeného nebo neodvratitelné jednání třetí osoby; ujednají-li se další důvody zproštění, nepřihlíží se k tomu.

(2) Je-li z okolností zřejmé, že provoz významně zvýšil nebezpečí vzniku škody, ačkoli lze důvodně poukázat i na jiné možné příčiny, soud zaváže provozovatele k náhradě škody v rozsahu, který odpovídá **pravděpodobnosti** způsobení škody provozem.

(3) Má se za to, že **provoz je zvláště nebezpečný**, pokud se provozuje továrním způsobem nebo pokud se při něm výbušná nebo podobně nebezpečná látka používá nebo se s ní nakládá.

OBČANSKOPRÁVNÍ ODPOVĚDNOST (ZÁVAZKY Z DELIKTŮ)

Náhrada škody:

- vrácení do původního stavu
- v penězích (škoda skutečná a ušlý zisk)

Pokud si škodu na svém majetku způsobí sám vlastník, odpovědnostní vztah nevzniká (náhradu za poškozené životní prostředí nelze uplatnit).

ZÁVAZKY Z DELIKTŮ – PŘÍKLAD 1

V důsledku havárie na polním hořáku uniklo z petrochemického podniku takové množství znečišťujících látek do ovzduší, že to způsobilo rozsáhlé poškození lesních porostů v městečku Hory sv. Kateřiny. Posudte, zda obec, která je vlastníkem poškozených lesů, má nárok na náhradu škody, podle kterého ustanovení a v čem tato náhrada bude spočívat.

(OZ - § 2910 v 2924 v § 2925)?

ZÁVAZKY Z DELIKTŮ – PŘÍKLAD 2

Ze Sigmy Lutín uniklo do životního prostředí ředidlo a bylo prokázáno, že v důsledku tohoto úniku došlo ke kontaminaci podzemních vod ve studnách občanů v nedaleké obci.

Jakým způsobem je Sigma Lutín v tomto případě nahradit lidem ztrátu, resp. znehodnocení pitné vody?

(§ 29 odst. 2 zákona o vodách č. 254/2001 Sb.)

PŘÍKLAD 2a

Majitel studny zjistí, že voda, jíž je oprávněn ze studny odebírat, je znečištěna a znehodnocena

- a) únikem ředidla z nedalekého podniku
- b) průsaky z hnojiště souseda

VZ § 29, 42, 125a písm.l)

NOZ?

ZÁVAZKY Z DELIKTŮ – PŘÍKLAD 3

Strážce přírody mladíky vyzval, aby zanechali svého počínání a prokázali mu svoji totožnost, s tím, že zahájí blokové řízení o udělení pokuty za přestupek. Po opakované výzvě začali strážci vyhrožovat a následně jej fyzicky napadli. Strážce utrpěl při následné potyčce zlomeninu čelisti, kvůli které musel být hospitalizován. Jeho kamarád, který mu přispěchal na pomoc, stačil zavolat mobilním telefonem Policii ČR, která oba agresivní mladíky zajistila. Nicméně i kamarádovi strážce stačili způsobit škodu na šatech.

Má kamarád strážce nárok na náhradu škody? Pokud ano, kdo mu ji poskytne a za jakých podmínek?

(§ 81b z.č. 114/1992 Sb.)

PŘÍKLAD

V Beskydech se vyskytuje 4 členná smečka vlků.

Vlk je kriticky ohrožený druh. Občas strhne nějakou ovci ze stáda. Mají chovatelé ovcí nárok na náhradu škody, kterou jim způsobil vlk a vůči komu by jej měli uplatnit?

Z.č.115/2000 Sb.

ODPOVĚDNOST ZA EKOLOGICKOU ÚJMU

Ekologická újma podle:

- a) Z.č. 17/1992 Sb., o životním prostředí
- b) Z.č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmě a o její nápravě**

ODPOVĚDNOST ZA EKOLOGICKOU ÚJMU **Z.č. 17/1992 Sb., o životním prostředí)**

Ekologická újma (§ 10 a 27):

- ztráta nebo oslabení přirozených funkcí ekosystémů, vznikající poškozením jejich složek nebo narušením vnitřních vazeb a procesů v důsledku lidské činnosti.

ODPOVĚDNOST ZA EKOLOGICKOU ÚJMU podle z.č. 167/2008

Ekologickou újmou se rozumí nepříznivá měřitelná změna přírodního zdroje nebo měřitelné zhoršení jeho funkcí, která se může projevit přímo nebo nepřímo; jedná se o změnu na

- 1. chráněných druhích** volně žijících živočichů či planě rostoucích rostlin nebo přírodních stanovištích, která má závažné nepříznivé účinky na dosahování nebo udržování příznivého stavu ochrany takových druhů nebo stanovišť, s výjimkou nepříznivých účinků vyplývajících z jednání provozovatele, k němuž byl oprávněn podle § 5b, 45i a 56 zákona o ochraně přírody a krajiny; kritéria pro posouzení významu účinků na dosahování nebo udržení příznivého stavu ochrany chráněných druhů a přírodních stanovišť jsou stanovena v příloze č. 3 k tomuto zákonu,
- 2. podzemních nebo povrchových vodách** včetně přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod, která má závažný nepříznivý účinek na ekologický, chemický nebo množství stav vody nebo na její ekologický potenciál, s výjimkou nepříznivých účinků v případech stanovených podle § 23a odst. 4 a 7 vodního zákona, nebo
- 3. půdě** znečištěním, jež představuje závažné riziko nepříznivého vlivu na lidské zdraví v důsledku přímého nebo nepřímého zavedení látek, přípravků, organismů nebo mikroorganismů na zemský povrch nebo pod něj,

ODPOVĚDNOST ZA EKOLOGICKOU ÚJMU podle z.č. 167/2008

**Odpovědnost provozovatelů činností
uvedených v příloze** - objektivní za výsledek v
podobě ekologické újmy nebo její hrozby (i bez
porušení specifických právních povinností)

Odpovědnost provozovatelů jiných činností,
které jsou vykonávány v rozporu s právními
předpisy, za škodu na zvláště chráněných
druzích a jejich stanovištích

Negativní vymezení věcné a časové působnosti

ODPOVĚDNOST ZA EKOLOGICKOU ÚJMU podle z.č. 167/2008

- Princip prevence
- Princip znečišťovatel platí
- Princip naturální restituce

ODPOVĚDNOST ZA EKOLOGICKOU ÚJMU podle z.č. 167/2008

Princip prevence:

- Povinnost provozovatele provádět preventivní opatření i v případě, že ke škodám na životním prostředí dosud nedošlo, ale existuje bezprostřední hrozba takových škod
- Povinnost informovat příslušný úřad
- Povinnost přijmout nápravná opatření za účelem omezení dalších škod
- Finanční zajištění (§ 14/3 – výjimky)
- Hodnocení rizik činností v příloze č. 1

ODPOVĚDNOST ZA EKOLOGICKOU ÚJMU podle z.č. 167/2008

Princip znečišťovatel platí:

- náklady potřebné na předcházení ekologické újmy nebo na její nápravu,
- náklady na zjištění a posouzení ekologické újmy, posouzení vzniku její bezprostřední hrozby,
- náklady na řízení,
- náklady na provedení preventivních nebo nápravných opatření nebo jejich vymáhání od provozovatele,
- náklady na sběr dat, na sledování a kontrolu
- další náklady související s předcházením ekologické újmy nebo s její nápravou.

Výjimky z povinnosti provozovatele hradit náklady (§12)

ODPOVĚDNOST ZA EKOLOGICKOU ÚJMU podle z.č. 167/2008

Princip naturální restituce:

- upřednostnění nápravných opatření před peněžními kompenzacemi
- obnovení stavu nebo kompenzační opatření za poškozené životní prostředí